

The prediction of the symptoms of personality disorders on the basis of early maladaptive schemas and personality traits

Yousefi R. *PhD*¹, Chalabianloo GH. *PhD*¹, Baghban-Novin R. *MSc*[✉]

¹ Department of Psychology, Faculty of Educational and Psychology, Azarbayjan Shahid Madani University, Tabriz, Iran

[✉] Department of Psychology, Faculty of Educational and Psychology, Azarbayjan Shahid Madani University, Tabriz, Iran

Received: 2014.4.25

Accepted: 2015.3.16

Abstract

Introduction: The aim of the present study was to examine the role of early maladaptive schemas and personality traits in predicting the symptoms of cluster B personality disorders.

Method: This research is a correlational study. The population included 430 students of the Azerbaijan University of Shahid Madani who were randomly selected. The Millon Clinical Multiaxial Inventory-III (MCMI-III), Young early maladaptive Schemas - Short Form (YSQ-SF) and NEO Personality - Short Form (NEO-FFI), were used as data collection tools. The Data Analysis of this study was performed by multiple regression and Pearson correlation.

Results: Multiple regression analysis showed that enmeshment/undeveloped self-Schema was the best predictor of Histornic personality disorder. Unrelenting standards play the most important role in Narcissistic personality disorder. Also, mistrust Schema was the best predictor of antisocial and borderline personality disorders. Neuroticism traits had the most power in predicting Cluster B personality disorders, compared to other personality traits.

Conclusion: Early maladaptive schemas and personality traits play an important role in predicting the symptoms of personality disorders in students.

Keywords: Personality Disorders, Early Maladaptive Schemas, Personality

پیش بینی علائم اختلال‌های شخصیت بر پایه طرحواره‌های ناسازگار اولیه و صفات شخصیت

رحیم یوسفی^۱، غلامرضا چلیبانلو^۱، رقیه باغبان نوین[✉]

^۱ گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران
[✉] گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۲/۵ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۱۲/۲۵

چکیده

مقدمه: هدف از پژوهش حاضر، تعیین نقش طرحواره‌های ناسازگار اولیه و صفات شخصیت در پیش بینی علائم اختلال‌های شخصیت خوشه ب می‌باشد.

روش: روش تحقیق حاضر از نوع همبستگی می‌باشد. نمونه آماری این پژوهش را ۴۳۰ نفر از دانشجویان دانشکده‌های دانشگاه شهید مدنی آذربایجان تشکیل دادند که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای تصادفی انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه چند محوری بالینی میلون (MCMIII)، طرحواره‌های ناسازگار اولیه یانگ- فرم کوتاه (YSQ-SF) و پرسشنامه شخصیتی نئو- فرم کوتاه (NEO-FFI) بود. داده‌ها از طریق رگرسیون چندگانه به روش همزمان و همبستگی پیرسون تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: نتایج بیانگر همبستگی معنادار طرحواره‌های ناسازگار اولیه و صفات شخصیتی با اختلال‌های شخصیت خوشه ب بود. تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که، طرحواره گرفتار/ خودتحول نیافته مهم‌ترین پیش‌بینی کننده اختلال شخصیت نمایشی می‌باشد. طرحواره معیارهای سرسختانه بیشترین نقش را در پیش‌بینی شخصیت خودشیفته ایفا می‌کند. همچنین طرحواره بی‌اعتمادی مهم‌ترین پیش‌بینی کننده اختلال‌های شخصیت ضد اجتماعی و مرزی بود. در نهایت صفت روان‌آزردگی، بیش از سایر صفات شخصیت، قدرت پیش‌بینی اختلال‌های شخصیت خوشه ب را داشت.

نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌ها می‌توان بیان کرد که طرحواره‌های ناسازگار اولیه و صفات شخصیت نقش مهمی در پیش‌بینی علائم اختلال‌های شخصیت دانشجویان دارند.

کلید واژه‌ها: اختلال‌های شخصیت، طرحواره‌های ناسازگار اولیه، شخصیت

مقدمه

شخصیت جنبه‌ای از حیات انسان است که امکان پیش‌بینی این که آدمی در اوضاع و احوال معین چه رفتاری از خود نشان خواهد داد را فراهم می‌سازد [۱]. صاحب نظران تعریف گوناگونی از شخصیت ارائه داده‌اند اما تعریفی که تقریباً مورد توافق همگان قرار دارد شخصیت را الگوهای معینی از رفتار و شیوه‌های تفکر می‌داند که تعیین‌کننده‌ی نحوه‌ی سازگاری شخص با محیط است [۲]. شخصیت می‌تواند سازگار و یا ناسازگارانه باشد. «ناسازگاری» زمانی مطرح می‌شود که افراد قادر نباشند تفکر و رفتار خود را با محیط و تغییرات آن تطبیق دهند. سازگاری یا عدم سازگاری ارتباط نزدیکی با «انعطاف‌پذیری» دارد. یک شخصیت سالم با وجود ثبات و پایداری به میزانی از انعطاف‌پذیری بهره می‌برد. اما افراد ناسازگار در برخورد با موقعیت‌هایی که واکنش به آن‌ها مستلزم تغییرات و تصمیمات جدید است، تفکر و رفتار انعطاف‌ناپذیری از خود بروز می‌دهند. بنابراین، اختلال شخصیت یعنی «رفتارهای ناسازگار و انعطاف‌ناپذیر در برخورد با محیط و موقعیت‌ها» [۳].

اختلال شخصیت با ناسازگاری فراگیر و انعطاف‌ناپذیری در رفتار، شناخت، حالت عاطفی (هیجان‌پذیری) و کنترل تکانه مشخص می‌شود؛ به طور معناداری از انتظارات فرهنگی فرد انحراف دارد، و غالباً منجر به آشفتگی ذهنی، نقص عملکرد اجتماعی و شغلی می‌شود. در نوجوانی یا اوایل بزرگسالی شروع می‌شود و در سراسر بزرگسالی نسبتاً با ثبات است [۴]، [۵]. علائم اختلال‌های شخصیت، برون-دگر ساز است، یعنی می‌تواند محیط بیرونی خود را تغییر دهد و بر نیازهای خود منطبق سازد؛ و نیز خود همخوان است، یعنی برای فرد قابل قبول و پذیرفتنی است؛ لذا افراد دچار اختلال‌های شخصیت از بابت رفتار غیرانطباقی خود احساس اضطراب نمی‌کنند و در برابر درمان مقاومتند [۶].

انجمن روانپزشکی آمریکا نیز اختلال‌های شخصیت را بر اساس شباهت‌های توصیفی به سه خوشه عمده طبقه‌بندی می‌کند: خوشه الف اختلال شخصیت پارانوئید، اسکیزوئید و اسکیزوتایپی را در بر دارد که دارای ویژگی عجیب و غریب و نامتعارف بودن هستند؛ خوشه ب اختلال شخصیت ضد اجتماعی، مرزی، نمایشی و خودشیفته را شامل می‌شود که افراد مبتلا نامتعادل و هیجانی هستند. در خوشه ج نیز اختلال‌های اجتنابی، وابسته و وسواسی-اجباری قرار دارند که افراد مبتلا به این اختلال‌ها اغلب مضطرب، و هراسان به نظر می‌رسند [۴].

اشخاصی که به اختلال‌های شخصیتی دچار هستند، صفات شخصیتی ناسازگارانه دارند و این صفات آن قدر ژرف و عمیق حکاکی شده‌اند که در برابر هرگونه تغییر و دگرگونی مقاومت می‌کنند [۲].

در دهه گذشته، پرداختن به یکی از اساسی‌ترین مسایل روانشناسی شخصیت، یعنی جست و جو برای یافتن طبقه‌بندی علمی و قابل قبول از صفات شخصیت، بسیار مورد علاقه بوده است [۷]. اگر چه خصوصیات شخصیتی زیادی وجود دارد اما از جمله مهم‌ترین

و با نفوذترین مدل‌ها در بررسی صفات شخصیت در دهه‌های اخیر مدل پنج‌عاملی بوده است [۸]. مدل پنج‌عاملی شخصیت، یک الگوی سلسله‌مراتبی از صفات شخصیت است که پنج عامل گسترده را در بالاترین سطح انتزاع بازنمایی می‌کند. هر عامل دو قطبی (مثل برون‌گرایی در برابر درون‌گرایی) چندین عامل سطحی ویژه (مثل مردم‌آمیزی) را تلخیص می‌کند که آن نیز به نوبه خود مجموعه‌ای از سایر صفات ویژه سطحی‌تر (مثل صمیمیت و پرحرفی) را در بر می‌گیرد [۹]. به اعتقاد دیگمن و آینوی [۱۰] اگر تعداد زیادی مقیاس درجه‌بندی برای سنجش شخصیت مورد استفاده قرار گیرد و اگر گستره‌ی مورد سنجش این مقیاس‌ها بسیار وسیع باشد توصیف شخصیت را می‌توان به وسیله پنج عامل قوی توضیح داد. این پنج عامل اغلب با عناوین روان‌آزده‌گرایی (Neuroticism)، برون‌گرایی (Extraversion)، گشودگی (Openness)، موافق بودن (Agreeableness) و با وجدان بودن (Conscientiousness) معرفی می‌شوند.

اخیراً تلاش‌هایی برای یکپارچه‌سازی حوزه‌های مجزای پیشین نظریه‌های شخصیت و بررسی اختلال‌های شخصیت انجام شده است [۱۱].

نزدیکی مفهوم شخصیت بهنجار و نابهنجار نقش برجسته‌ای در مطرح شدن این عقیده که مدل پنج‌عاملی می‌تواند به عنوان الگویی برای مفهوم‌سازی (تعریف) اختلال‌های شخصیت به کار گرفته شود، داشته است. تحلیل عوامل متعدد نشان داده است که مدل پنج‌عاملی یک اجماع کلی از سازه شخصیت بهنجار ارائه می‌نماید. مدل پنج‌عاملی یک تبیین ابعادی (توصیفی) از سازه‌های (صفات) شخصیتی بهنجار فراهم می‌کند. این موضوع که اختلال-های شخصیت می‌تواند به عنوان انحراف از ابعاد پنج‌گانه شخصیت تعریف گردد مبنای نظری بسیاری از بررسی‌هایی بوده است که روابط ابعاد پنج‌گانه و الگوهای تشخیص شخصیت را بررسی نموده‌اند [۱۲].

اختلال‌هایی که با پریشانی عاطفی مشخص می‌شوند مانند اختلال شخصیت پارانوئید، اسکیزوتایپی، مرزی، اجتنابی و وابسته با صفت روان‌آزردگی رابطه مثبتی دارند. رابطه اختلال شخصیت نمایشی و خودشیفته که ویژگی آن‌ها جمع‌گرایی است با برون‌گرایی مثبت است. اختلال‌هایی که با مشکلات بین‌فردی مشخص می‌شوند مانند اختلال شخصیت‌های پارانوئید، اسکیزوتایپی، ضداجتماعی، مرزی و خودشیفته با صفت موافق بودن ارتباط منفی دارند. همچنین صفت شخصیتی با وجدان بودن با اختلال شخصیت وسواسی-اجباری همبستگی مثبت و با اختلال شخصیت مرزی و ضد اجتماعی همبستگی منفی دارد [۱۳]. رینولتز و کلارک [۱۴] به این نتیجه رسیدند که بین اختلال‌های شخصیت و چهار حوزه مدل پنج‌عاملی شخصیت: روان‌آزردگی (N)، برون‌گرایی (E)، موافق بودن (A) و با وجدان بودن (C)، ارتباط قوی و معناداری وجود دارد.

اعتدادی/ بدرفتاری) مرتبط است. یانگ معتقد است حداقل ۹ طرحواره در اختلال‌های شخصیت، خصوصاً شخصیت مرزی نقش اساسی ایفا می‌کنند، این طرحواره‌ها عبارتند از خودکنترلی ناکافی، رهاشدگی، نقص، بی‌اعتمادی، محرومیت هیجانی، بازداری هیجانی، تنبیه، اطاعت و وابستگی [۱۵]. یانگ [۲۲] همچنین چند طرحواره ناسازگار اولیه را پیشنهاد کرد که از طرحواره‌های اصلی اختلال شخصیت مرزی هستند از جمله: رهاشدگی، وابستگی، بی‌اعتمادی، اطاعت، محرومیت هیجانی و خودکنترلی ناکافی. یافته‌های احمدی [۲۳] نشان داد که طرحواره‌های استحقاق، وابستگی، ایثار و گرفتار/ خود تحول نیافته، به طور معناداری احتمال ابتلا به اختلال‌های شخصیت دسته ب را پیش‌بینی می‌کنند. با توجه به مطالب بیان شده، پژوهش حاضر در پی یافتن پاسخ علمی به این سؤال اساسی است که آیا طرحواره‌های ناسازگار اولیه و صفات شخصیتی می‌توانند اختلال‌های شخصیت خوشه ب را پیش‌بینی کنند؟

روش

این پژوهش، توصیفی و از نوع مطالعات همبستگی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانشجویان دانشگاه شهید مدنی آذربایجان با دامنه سنی ۱۹-۳۰ تشکیل می‌دادند که در سال تحصیلی ۹۱-۹۲ مشغول تحصیل بودند. نمونه آماری این پژوهش را ۵۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه شهید مدنی آذربایجان تشکیل دادند که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. به این صورت که از میان هفت دانشکده ادبیات، الهیات، علوم پایه، فنی-مهندسی، علوم تربیتی، فناوری اطلاعات و کشاورزی دو رشته تحصیلی به طور تصادفی انتخاب شدند. سپس از بین ورودی‌های هر رشته دو یا سه کلاس انتخاب و پرسشنامه‌ها بین دانشجویان توزیع گردید. بعد از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، ۷۰ پرسشنامه به دلیل ناقص بودن، از نمونه پژوهشی حذف و در نهایت نمونه پژوهشی به ۴۳۰ دانشجو (۲۴۲ دختر و ۱۸۸ پسر) تقلیل یافت. میانگین سنی کل آزمودنی‌ها ۲۲/۹۳ با انحراف معیار ۲/۵۷ بود.

برای جمع‌آوری داده‌ها از ابزارهای زیر استفاده شد:

پرسشنامه بالینی چند محوری میلیون ۳ (MCMI-III): این پرسشنامه توسط تئودر میلون در سال ۱۹۸۱ طراحی و فرم تجدید نظر شده آن در سال ۱۹۸۷ منتشر شد. پرسشنامه میلیون III (۱۹۹۴)، شامل ۱۷۵ جمله کوتاه خودتوصیفی با پاسخ‌های بلی و خیر می‌باشد و برای بزرگسالان ۱۸ سال به بالا که برای درمان یا ارزیابی روان‌شناختی به مراکز سلامت روان مراجعه می‌کنند، استفاده می‌شود. میلیون III شامل ۲۸ مقیاس است. این مقیاس‌ها در چهار گروه الف) الگوهای بالینی شخصیت ب) الگوهای بالینی شدید ج) نشانگان بالینی و د) نشانگان بالینی شدید دسته بندی شده‌اند [۲۴]. اعتبار مقیاس‌ها در مطالعه هنجاریابی آزمون با فاصله زمانی ۵ تا ۱۴ روز از دامنه ۰/۸۲- (مقیاس بدنمایی) تا ۰/۹۶- (اختلال

از جمله متغیرهای دیگری که می‌تواند اختلال‌های شخصیت را پیش‌بینی کند، "طرحواره‌های ناسازگار اولیه" Early (maladaptive schemas) است. طرحواره‌های ناسازگار اولیه الگوهای هیجانی و شناختی خود آسیب‌رسانی هستند که در ابتدای رشد و تحول در ذهن شکل گرفته‌اند و در سیر زندگی تکرار شده و بر نحوه تعبیر و تفسیر تجارب و رابطه با دیگران تأثیر می‌گذارند [۱۵]. این طرحواره‌ها زمانی به وجود می‌آیند که نیازهای اساسی روانشناختی جهان شمول (دلبستگی ایمن، خودگردانی، آزادی در بیان نیازها و هیجان‌های سالم، خودانگیختگی و محدودیت‌های واقع‌بینانه) برآورده نمی‌شوند [۱۶]. طرحواره‌های ناسازگار اولیه، خودشان را از طریق تحریف‌های شناختی، الگوهای زندگی خودشکانه و سبک‌های کنار آمدن ناسازگاران تداوم می‌بخشند و به طور مستقیم و غیر مستقیم منجر به پریشانی روانشناختی و اختلال شخصیت می‌شوند [۱۷]. نظریه شناختی بر پایه این اعتقاد استوار است که در اختلال شخصیت، طرحواره‌های ناسازگار بسیاری وجود دارند و بنابراین، در موقعیت‌های بسیاری در ذهن بازنمایی می‌شوند و به نظر می‌رسد که هدایت رفتارها و راهبردهای رفتاری را که احتمالاً در شرایط محیطی معینی ناکارآمد هستند، بر عهده دارند [۱۸]. برای مثال، به نظر می‌رسد که فرد مبتلا به اختلال شخصیت ضد اجتماعی، که رفتارهای پرخاشگرانه و ستیزه جویانه‌ای بروز می‌دهد، دارای این باور ریشه‌ای است که می‌تواند دیگران را همیشه مورد بهره‌برداری و سوء استفاده قرار دهد. در این فرد، تمایل به نگرش "اول عمل، بعد تفکر"، با طرحواره‌های رفتاری بیش از حد رشد یافته و طرحواره‌های رشد نیافته خود بازنگری و خود نظم‌بخشی، ارتباط پیدا می‌کند [۱۸].

نتایج پژوهش تیم [۱۹] نشان داد که طرحواره استحقاق، اختلال شخصیت خودشیفته را به طور معناداری پیش‌بینی می‌کند. طرحواره بی‌اعتمادی/بدرفتاری، قادر به پیش‌بینی اختلال‌های پارانوئید، مرزی و اسکیزوتایپی می‌باشد. همچنین اختلال شخصیت‌های اجتنابی، وابسته و سواسی به وسیله طرحواره‌های شکست، اطاعت، ایثار، وابستگی و معیارهای سرسختانه پیش‌بینی می‌شوند. پژوهش نوردال، هولت و هیوگام [۲۰] نشان داد که اختلال شخصیت نمایشی با طرحواره استحقاق، اختلال شخصیت خود شیفته با طرحواره‌های آسیب‌پذیری نسبت به ضرر، خودکنترلی ناکافی و بازداری هیجانی مرتبط بود. اختلال شخصیت مرزی با وابستگی، شرم/نقص، بیگانگی اجتماعی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر، محرومیت هیجانی، وابستگی، بی‌اعتمادی/ بدرفتاری ارتباط داشت. بال و سسرو [۲۱] بین اختلال شخصیت، طرحواره‌های ناسازگار اولیه و مشکلات روانشناختی را بررسی نمودند. نمونه تحقیق افرادی مبتلا به اختلال شخصیت وابسته، ضد اجتماعی، مرزی یا افسرده‌خو بودند. نتایج نشان داد که رابطه معناداری بین شدت اختلال شخصیت و طرحواره‌های ناسازگار وجود دارد. همچنین بال و سسرو [۲۱] دریافتند که اختلال شخصیت مرزی با طرحواره‌های ناسازگار حوزه بریدگی و طرد (رهاشدگی و بی

کرده‌اند [۲۹]. نتایج مطالعه خرمایی [۳۰] و پوریاسین [۳۱] حاکی از آن است که زیر مقیاس‌های پنج عامل بزرگ، همسانی درونی خوبی دارند.

یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار پنج حوزه طرحواره‌های ناسازگار و مؤلفه‌های صفات شخصیت به صورت کلی و به تفکیک جنسیت محاسبه گردید. از بین حوزه‌های طرحواره‌ها، بالاترین میانگین در دخترها و پسرها به ترتیب $۴۸/۶۱$ و $۴۸/۲۸$ مربوط به حوزه بریدگی / طرد می‌باشد. همچنین از بین صفات شخصیت، صفت روان‌آزرده‌گرایی در پسرها با $(۲۸/۲۲)$ و صفت برون‌گرایی با $(۲۱/۲۸)$ بالاترین میانگین را دارند. برای بررسی رابطه طرحواره‌های ناسازگار، صفات شخصیتی و اختلال‌های شخصیت خوشه B از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد، که نتایج آن در جدول ۱ ارائه است.

همانطور که جدول ۱ نشان می‌دهد، طرحواره‌های ناسازگار حوزه بریدگی / طرد و دیگر جهت‌مندی با اختلال‌های شخصیت نمایشی و خودشیفته از خوشه B همبستگی منفی دارند. همچنین حوزه بریدگی / طرد با اختلال مرزی همبستگی مثبت دارد. حوزه خودمختاری و عملکرد مختل با اختلال‌های شخصیت خودشیفته، ضداجتماعی و مرزی از خوشه B همبستگی منفی دارد. حوزه گوش به زنگی بیش از حد با اختلال شخصیت نمایشی رابطه منفی و با اختلال خودشیفته رابطه مثبت دارد. همچنین حوزه محدودیت‌های مختل با اختلال‌های شخصیت خوشه B (نمایشی، خودشیفته، ضداجتماعی و مرزی) همبستگی مثبت و معنادار دارد.

صفت شخصیتی روان‌آزرده‌گرایی با اختلال‌های شخصیت نمایشی و خودشیفته ارتباط منفی و با اختلال مرزی ارتباط مثبت دارد. صفت برون‌گرایی با اختلال‌های شخصیت نمایشی، خودشیفته و ضداجتماعی همبستگی مثبت دارد. صفت شخصیتی انعطاف‌پذیری با اختلال‌های نمایشی و خودشیفته رابطه مثبت و معناداری دارند. همچنین صفت موافق بودن با اختلال شخصیت ضداجتماعی و صفت باوجدان بودن با اختلال مرزی همبستگی منفی و معناداری دارند.

شبه جسمی) با متوسط $۰/۹۰$ برای تمام مقیاس‌ها گزارش شده است [۲۵]. در مورد اعتبار این پرسشنامه در نسخه فارسی به شیوه بازآزمایی، برای مقیاس‌های اختلال‌های شخصیت همبستگی‌های متوسطی از $۰/۵۸$ تا $۰/۹۳$ (افسرده) با متوسط $۰/۷۸$ بدست آمده است [۲۴].

پرسشنامه طرحواره‌های ناسازگار اولیه (YSQ-SF): پرسشنامه طرحواره یانگ برای اندازه‌گیری طرحواره‌های ناسازگار اولیه ساخته شده است. شکل کوتاه پرسش‌نامه طرحواره‌ها (YSQ-SF) برای اندازه‌گیری ۱۵ طرح‌واره ناسازگار اولیه بر اساس فرم اصلی تهیه شده است. در پژوهش حاضر به منظور سنجش طرحواره‌های ناسازگار اولیه از فرم کوتاه (۷۵ سؤالی)، پرسشنامه طرحواره یانگ استفاده شده است که ۱۵ طرحواره ناسازگار اولیه را در قالب ۵ حوزه می‌سنجد. نتایج تحلیل عاملی نسخه کوتاه پرسشنامه، با نتایج تحلیل عاملی نسخه بلند آن همخوانی دارد و سنجش ۱۵ عامل (طرحواره) را به خوبی تأیید می‌کند. ثبات درونی زیر مقیاس‌های پرسشنامه نیز بسیار مناسب (آلفا بین $۰/۷$ تا $۰/۹۳$) گزارش شده است [۲۶].

در پژوهشی که توسط یوسفی [۲۷] انجام گرفت، ضریب اعتبار پرسشنامه از طریق روش آلفای کرونباخ $۰/۸۸$ به دست آمد. این ضریب برای حوزه‌های طرحواره‌ها در دامنه‌ای از $۰/۵۵$ تا $۰/۸۹$ قرار داشت. همچنین ضریب اعتبار پرسشنامه طرح‌واره یانگ از طریق بازآزمایی پس از دو هفته برابر با $۰/۷۶$ به دست آمد.

پرسشنامه شخصیتی نئو (NEO-FFI-۶۰): برای سنجش ویژگی‌های شخصیتی در این پژوهش، از پرسشنامه ۵ عاملی شخصیت نئو (NEO-FFI)، که شامل ۶۰ سؤال است، استفاده شده است. این پرسشنامه بر اساس تحلیل عاملی نمرات NEO-PI که در سال ۱۹۸۶ اجرا شده بود، به دست آمده است و ۵ بعد عمده شخصیت را اندازه می‌گیرد، که عبارتند از روان‌آزرده‌گرایی (بعد N)، برون‌گرایی (بعد E)، گشودگی (بعد O)، موافق بودن (بعد A) و باوجدان بودن (بعد C) [۲۸]. مک کری و کاستا [۲۹] ضریب همبستگی این آزمون را با آزمون نئو ۲۴۰ سؤالی برای پنج ویژگی شخصیتی به ترتیب $۰/۸۳$ ، $۰/۸۳$ ، $۰/۹۱$ ، $۰/۷۶$ و $۰/۸۶$ گزارش

جدول ۱. میزان همبستگی حوزه‌های طرحواره‌های ناسازگار و صفات شخصیت با اختلال‌های شخصیت خوشه B

متغیرها	نمایشی	خودشیفته	ضداجتماعی	مرزی
بریدگی / طرد	$-۰/۲۹**$	$-۰/۲۱**$	$۰/۰۵$	$۰/۲۰**$
خودمختاری / عملکرد مختل	$۰/۰۰۵$	$-۰/۱۳**$	$-۰/۱۶**$	$-۰/۰۸۷*$
دیگر جهت‌مندی	$-۰/۱۹**$	$-۰/۱۷**$	$-۰/۰۶$	$۰/۰۷$
گوش به زنگی بیش از حد	$-۰/۰۸*$	$۰/۱۵**$	$۰/۰۳$	$۰/۰۸$
محدودیت‌های مختل	$۰/۴۲**$	$-۰/۳۱**$	$۰/۳۶**$	$۰/۳۳**$
روان‌آزرده‌گرایی	$-۰/۳۱**$	$-۰/۱۵**$	$-۰/۰۴$	$۰/۱۸**$
برون‌گرایی	$۰/۴۷**$	$۰/۲۷**$	$۰/۲۱**$	$-۰/۰۰۵$
گشودگی	$۰/۲۰**$	$-۰/۱۴**$	$-۰/۰۱$	$-۰/۰۱$
موافق بودن	$۰/۰۴$	$-۰/۰۴$	$-۰/۰۹۶*$	$-۰/۰۶$
باوجدان بودن	$-۰/۰۵$	$-۰/۰۲$	$۰/۰۹۱$	$-۰/۱۴**$

$$p < .01^{**}, p < .05^*$$

موافق بودن، پیش‌بینی کننده‌های معنادار اختلال شخصیت خودشیفته هستند که سهم متغیرهای شکست، اطاعت، ایثار، بازداری هیجانی و موافق بودن منفی و سهم متغیرهای معیارهای سرسختانه، استحقاق و گشودگی مثبت است. همچنین طرحواره ناسازگار معیارهای سرسختانه، بیشترین نقش را در پیش‌بینی اختلال شخصیت خودشیفته دارد. بر اساس R^2 بدست آمده، طرحواره‌های ناسازگار و صفات شخصیت در مجموع ۳۲ درصد از تغییرات اختلال شخصیت خود شیفته را پیش‌بینی می‌کنند.

نتایج تحلیل رگرسیون اختلال شخصیت ضداجتماعی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار و صفات شخصیتی در جدول ۴ قابل مشاهده است.

مقادیر بتاهای مربوط به متغیرهای محرومیت هیجانی، بی‌اعتمادی، شکست، استحقاق، خویشتن داری ضعیف و برون‌گرایی معنادار است و بتاهای سایر متغیرها معنادار نیست. سهم این متغیرهای معنادار به غیر از طرحواره شکست یا ناکامی مثبت است. همچنین ضریب طرحواره بی‌اعتمادی از سایر ضرایب بالاتر است، بنابراین بیشترین نقش را در پیش‌بینی اختلال شخصیت ضداجتماعی دارد. بر اساس R^2 بدست آمده، طرحواره‌های ناسازگار و صفات شخصیت در مجموع ۲۳ درصد از واریانس اختلال شخصیت ضداجتماعی را پیش‌بینی می‌کنند.

به منظور بررسی قدرت پیش‌بینی کنندگی طرحواره‌های ناسازگار و صفات شخصیتی در اختلال‌های شخصیت خوشه B از آزمون رگرسیون چندگانه (همزمان) استفاده شد. اختلال‌های شخصیت خوشه B به طور جداگانه به عنوان متغیر ملاک و طرحواره‌های ناسازگار و صفات شخصیت به عنوان متغیرهای پیش بین وارد معادله رگرسیون شدند.

در جدول ۲ نتایج تحلیل رگرسیون اختلال شخصیت نمایشی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار و صفات شخصیتی مندرج است. همانطور که مشاهده می‌شود، مقادیر بتای مربوط به متغیرهای انزوای اجتماعی، گرفتار، بازداری هیجانی، استحقاق، خویشتن‌داری ضعیف، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری و مسئولیت‌پذیری معنادار است و بتاهای سایر متغیرها معنادار نیست. سهم این متغیرهای معنادار به غیر از طرحواره‌های انزوای اجتماعی و بازداری هیجانی، مثبت است. همچنین ضریب متغیر گرفتار از سایر ضرایب بالاتر است. بر اساس R^2 بدست آمده، طرحواره‌های ناسازگار و صفات شخصیتی در مجموع ۴۳ درصد، قادر به پیش‌بینی اختلال شخصیت نمایشی هستند.

نتایج رگرسیون اختلال شخصیت خودشیفته بر پایه طرحواره‌های ناسازگار و صفات شخصیتی در جدول ۳ مشاهده می‌شود. متغیرهای شکست، اطاعت، ایثار، بازداری هیجانی، معیارهای سرسختانه، استحقاق، گشودگی و

جدول ۲. نتایج رگرسیون چندگانه اختلال شخصیت نمایشی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار و صفات شخصیت

مدل	B	خطای استاندارد	Beta	t	سطح معناداری	R	R^2
مدل ۱						۰/۶۶	۰/۴۳
محرومیت هیجانی	-۰/۰۲	۰/۲۹	-۰/۰۰۳	-۰/۰۸	۰/۹۳		
رهاشدگی	۰/۰۴	۰/۲۵	۰/۰۰۸	۰/۱۸	۰/۸۵		
بی اعتمادی	-۰/۰۳	۰/۲۰	-۰/۰۰۷	-۰/۱۷	۰/۸۶		
انزوای اجتماعی	-۰/۴۸	۰/۲۲	-۰/۰۹	-۲/۱۹	۰/۰۲		
نقص / شرم	-۰/۱۹	۰/۲۱	-۰/۰۴	-۰/۹۱	۰/۳۶		
شکست	-۰/۲۵	۰/۲۳	-۰/۰۴	-۱/۰۶	۰/۲۸		
وابستگی	-۰/۱۱	۰/۲۰	-۰/۰۲	-۰/۵۷	۰/۵۶		
آسیب‌پذیری به ضرر	-۰/۳۰	۰/۲۱	-۰/۰۵	-۱/۳۹	۰/۱۶		
گرفتار	۱/۰۲	۰/۱۶	۰/۲۶	۶/۳۱	۰/۰۰۱		
اطاعت	-۰/۴۳	۰/۲۳	-۰/۰۷	-۱/۸۴	۰/۰۶		
ایثار	-۰/۱۸	۰/۲۲	-۰/۰۳	-۰/۸۳	۰/۴۰		
بازداری هیجانی	-۱/۱۴	۰/۲۳	-۰/۲۰	-۴/۸۹	۰/۰۰۱		
معیارهای سرسختانه	۰/۱۷	۰/۱۹	۰/۰۳	۰/۹۳	۰/۳۵		
استحقاق	۰/۷۴	۰/۱۸	۰/۲۰	۳/۹۷	۰/۰۰۱		
خویشتن‌داری ضعیف	۰/۵۰	۰/۱۹	۰/۱۱	۲/۶۱	۰/۰۰۹		
روان‌آزردگی	۰/۰۶	۰/۱۱	۰/۰۲	۰/۵۳	۰/۵۹		
برون‌گرایی	۰/۵۲	۰/۱۳	۰/۲۱	۳/۸۴	۰/۰۰۱		
گشودگی	۰/۲۷	۰/۱۳	۰/۱۰	۱/۹۵	۰/۰۵		

موافق بودن	-۰/۰۴	۰/۱۲	-۰/۰۱	-۰/۳۴	۰/۷۳
باوجدان بودن	۰/۲۰	۰/۱۰	۰/۰۹	۱/۹۸	۰/۰۴

جدول ۳. نتایج رگرسیون چندگانه اختلال شخصیت خودشیفته بر اساس طرحواره‌های ناسازگار و صفات شخصیت

مدل	B	خطای استاندارد	Beta	t	سطح معناداری	R	R ²
مدل ۱						۰/۵۷	۰/۳۲
محرومیت هیجانی	-۰/۰۲	۰/۲۹	-۰/۰۰۴	-۰/۰۹	۰/۹۲		
رهاشدگی	-۰/۲۱	۰/۲۴	-۰/۰۴	-۰/۸۷	۰/۳۸		
بی اعتمادی	۰/۲۷	۰/۲۰	۰/۰۶	۱/۳۷	۰/۱۷		
انزوای اجتماعی	-۰/۴۰	۰/۲۱	-۰/۰۸	-۱/۸۵	۰/۰۶		
نقص اشرف	-۰/۲۳	۰/۲۱	-۰/۰۵	-۱/۱۰	۰/۲۷		
شکست	-۰/۷۶	۰/۲۳	-۰/۱۵	-۳/۳۱	۰/۰۰۱		
وابستگی	-۰/۱۷	۰/۲۰	-۰/۰۴	-۰/۸۸	۰/۳۷		
آسیب‌پذیری به ضرر	-۰/۰۸	۰/۲۱	-۰/۰۱	-۰/۳۸	۰/۷۰		
گرفتار	۰/۰۹	۰/۱۵	۰/۰۲	۰/۶۱	۰/۵۳		
اطاعت	-۰/۵۵	۰/۲۳	-۰/۱۰	-۲/۴۰	۰/۰۱		
ایثار	-۰/۴۴	۰/۲۱	-۰/۱۰	-۲/۰۱	۰/۰۴		
بازداری هیجانی	-۰/۶۹	۰/۲۲	-۰/۱۳	-۳/۰۳	۰/۰۰۳		
معیارهای سرسختانه	۱/۲۲	۰/۱۸	۰/۳۰	۶/۵۵	۰/۰۰۱		
استحقاق	۰/۵۸	۰/۱۸	۰/۱۷	۳/۱۶	۰/۰۰۲		
خویش‌داری ضعیف	۰/۱۶	۰/۱۹	۰/۰۴	۰/۸۴	۰/۳۹		
روان آزوده‌گرایی	۰/۰۶	۰/۱۱	۰/۰۳	۰/۵۳	۰/۵۹		
برون‌گرایی	۰/۱۰	۰/۱۳	۰/۰۴	۰/۸۰	۰/۴۲		
گشودگی	۰/۲۶	۰/۱۳	۰/۱۱	۱/۹۵	۰/۰۵		
موافق بودن	-۰/۲۳	۰/۱۲	-۰/۱۰	-۱/۹۳	۰/۰۵		
باوجدان بودن	۰/۰۳	۰/۱۰	۰/۰۱	۰/۲۹	۰/۷۶		

جدول ۴. نتایج رگرسیون چندگانه اختلال شخصیت ضداجتماعی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار و صفات شخصیت

مدل	B	خطای استاندارد	Beta	t	سطح معناداری	R	R ²
مدل ۱						۰/۴۸	۰/۲۳
محرومیت هیجانی	۰/۷۸	۰/۲۷	۰/۱۳	۲/۸۷	۰/۰۰۴		
رهاشدگی	-۰/۰۴	۰/۲۳	-۰/۰۱	-۰/۱۹	۰/۸۴		
بی اعتمادی	۰/۷۹	۰/۱۸	۰/۲۰	۴/۲۱	۰/۰۰۱		
انزوای اجتماعی	-۰/۲۳	۰/۲۰	-۰/۰۵	-۱/۱۳	۰/۲۵		
نقص اشرف	-۰/۲۰	۰/۲۰	-۰/۰۵	-۱/۰۳	۰/۳۰		
شکست	-۰/۶۵	۰/۲۱	-۰/۱۴	-۲/۹۶	۰/۰۰۳		
وابستگی	-۰/۰۵	۰/۱۹	-۰/۰۱	-۰/۲۸	۰/۷۷		
آسیب‌پذیری به ضرر	-۰/۲۴	۰/۲۰	-۰/۰۵	-۱/۲۲	۰/۲۲		
گرفتار	-۰/۲۵	۰/۱۵	-۰/۰۸	-۱/۶۸	۰/۰۹		
اطاعت	-۰/۰۱	۰/۲۱	-۰/۰۰۳	-۰/۰۷	۰/۹۴		
ایثار	-۰/۰۶	۰/۲۰	-۰/۰۱	-۰/۳۳	۰/۷۴		
بازداری هیجانی	-۰/۰۰۷	۰/۲۱	-۰/۰۰۲	-۰/۰۳	۰/۹۷		
معیارهای سرسختانه	۰/۰۲	۰/۱۷	۰/۰۰۷	۰/۱۴	۰/۸۸		
استحقاق	۰/۵۶	۰/۱۷	۰/۱۸	۳/۱۹	۰/۰۰۲		
خویش‌داری ضعیف	۰/۶۲	۰/۱۷	۰/۱۷	۳/۴۵	۰/۰۰۱		
روان آزوده‌گرایی	۰/۱۴	۰/۱۰	۰/۰۷	۱/۳۲	۰/۱۸		
برون‌گرایی	۰/۲۸	۰/۱۲	۰/۱۴	۲/۲۴	۰/۰۲		
گشودگی	-۰/۰۸	۰/۱۲	-۰/۰۴	-۰/۶۵	۰/۵۱		
موافق بودن	-۰/۰۱	۰/۱۱	-۰/۰۰۸	-۰/۱۲	۰/۸۹		
باوجدان بودن	۰/۰۷	۰/۰۹	۰/۰۴	۰/۷۳	۰/۴۶		

پیش‌بین، رها شدگی، بی‌اعتمادی، شکست، خویشتن‌داری ضعیف و صفت روان‌آزرده‌گرایی به شکل معناداری اختلال شخصیت مرزی را تبیین می‌کنند.

در جدول ۵ نتایج تحلیل رگرسیون اختلال شخصیت مرزی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار و صفات شخصیتی مشاهده می‌شود. با توجه به ضرایب بتا مندرج در جدول ۵ معلوم می‌شود که از بین متغیرهای

جدول ۵. نتایج رگرسیون چندگانه اختلال شخصیت مرزی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار و صفات شخصیت

متغیرها	B	خطای استاندارد	Beta	t	سطح معناداری	R	R ²
مدل ۱						۰/۴۹	۰/۲۴
محرومیت هیجانی	-۰/۰۳	۰/۲۷	-۰/۰۰۶	-۰/۱۳	۰/۸۹		
رهاشدگی	۰/۵۳	۰/۲۳	۰/۱۱	۲/۲۵	۰/۰۲		
بی‌اعتمادی	۱/۱۱	۰/۱۹	۰/۲۸	۵/۸۸	۰/۰۰۱		
انزوای اجتماعی	-۰/۱۶	۰/۲۰	-۰/۰۳	-۰/۷۸	۰/۴۳		
نقص/شرم	-۰/۱۳	۰/۲۰	-۰/۰۳	-۰/۶۳	۰/۵۲		
شکست	-۰/۷۳	۰/۲۲	-۰/۱۶	-۳/۳۴	۰/۰۰۱		
وابستگی	۰/۰۴	۰/۱۹	۰/۰۱	۰/۲۰	۰/۸۳		
آسیب‌پذیری به ضرر	-۰/۱۳	۰/۲۰	۰/۰۳	-۰/۶۶	۰/۵۰		
گرفتار	-۰/۲۶	۰/۱۵	-۰/۰۸	-۱/۷۷	۰/۰۷		
اطاعت	۰/۲۹	۰/۲۲	۰/۰۶	۱/۳۲	۰/۱۸		
ایثار	-۰/۱۰	۰/۲۰	-۰/۰۲	-۰/۵۲	۰/۵۹		
بازداری هیجانی	۰/۲۳	۰/۲۱	۰/۰۵	۱/۰۶	۰/۲۹		
معیارهای سرسختانه	-۰/۰۶	۰/۱۷	-۰/۰۱	-۰/۳۴	۰/۷۲		
استحقاق	۰/۱۷	۰/۱۷	۰/۰۵	۰/۹۹	۰/۳۲		
خویشتن‌داری ضعیف	۰/۵۷	۰/۱۸	۰/۱۶	۳/۱۹	۰/۰۰۲		
روان‌آزرده‌گرایی	۰/۵۰	۰/۱۰	۰/۲۷	۴/۶۳	۰/۰۰۱		
برون‌گرایی	۰/۲۳	۰/۱۲	۰/۱۱	۱/۷۹	۰/۰۷		
گشودگی	۰/۰۸	۰/۱۳	۰/۰۴	۰/۶۴	۰/۵۱		
موافق بودن	۰/۰۷	۰/۱۱	۰/۰۳	۰/۶۳	۰/۵۲		
باوجدان بودن	۰/۱۱	۰/۰۹	-۰/۰۶	-۱/۱۹	۰/۲۳		

والدین در فراهم‌سازی محیطی که خودگردانی را تشویق می‌کند شکست بخورند، یکی از چهار طرحواره مربوط به حوزه خودگردانی/ عملکرد مختل ممکن است در کودک ایجاد شود. این طرحواره‌ها عبارتند از وابستگی، آسیب‌پذیری به ضرر، گرفتار/ خودتحوّل نیافته و شکست. یکی از عقاید اصلی فرد مبتلا به این اختلال این است که من بی‌کفایتیم و نمی‌توانم خودم از پس زندگی‌ام برآیم (طرحواره گرفتار/ خودتحوّل نیافته). این عقیده باعث می‌شود که آن‌ها برای جبران این کاستی، در روابط بین‌فردی، پرتوقع، بی‌ملاحظه و خودمحور باشند (طرحواره استحقاق). افراد نمایشی هنگامی که کانون توجه نباشد، تندخو می‌شوند، دیگران را ملامت می‌کنند و به آن‌ها افتراهای ناروا می‌زنند (طرحواره خویشتن‌داری ضعیف). در مورد رابطه منفی اختلال شخصیت نمایشی با بازداری هیجانی نیز می‌توان گفت که افراد نمایشی اظهار نظرهای عاطفی و هیجانی زیادی دارند به گونه‌ای که تظاهرات چهره‌ای سرزنده و ژست‌های برجسته در آن‌ها هویداست. با این اوصاف دور از انتظار نیست که افراد نمایشی در طرحواره بازداری هیجانی نمره پایینی بیاورند. از سوی دیگر یافته‌های پژوهش نشان داد که صفات شخصیتی برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری و مسئولیت‌پذیری پیش‌بینی‌کننده‌های معنادار اختلال نمایشی هستند. صفت برون‌گرایی بیشترین سهم

سهم این متغیرها به غیر از متغیر (شکست) مثبت است و متغیر بی‌اعتمادی/ بدرفتاری سهم بیشتری در پیش‌بینی اختلال شخصیت مرزی دارد. بر اساس R² بدست آمده، طرحواره‌های ناسازگار و صفات شخصیت در مجموع ۲۴ درصد از واریانس اختلال شخصیت مرزی را پیش‌بینی می‌کنند.

بحث

هدف از پژوهش حاضر، بررسی نقش طرحواره‌های ناسازگار اولیه و صفات شخصیتی در پیش‌بینی اختلال‌های شخصیت خوشه ب بود. به این منظور، تحلیل رگرسیون چندگانه طرحواره‌های ناسازگار و صفات شخصیتی در ارتباط با اختلال‌های شخصیت خوشه ب محاسبه گردید که نتایج آن در این قسمت مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

بر اساس نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه طرحواره‌های ناسازگار گرفتار/ خودتحوّل نیافته، استحقاق و خویشتن‌داری ضعیف به صورت مثبت و طرحواره بازداری هیجانی و انزوای اجتماعی به صورت منفی، اختلال شخصیت نمایشی را پیش‌بینی می‌کنند. این نتایج با یافته‌های لطفی، دنیوی و خسروی [۳۲]، احمدی [۲۳] یا نگ و همکاران [۱۵] نوردال، هولت و هیوگام [۲۰] همخوان است. در تبیین این یافته می‌توان به این نکته اشاره کرد که وقتی

کمک کننده هستند. اما از آنجا که افراد خودشیفته فاقد حس همدلی هستند این بخش از یافته‌ها موجه به نظر می‌رسد.

در مورد اختلال شخصیت ضد اجتماعی، نتایج نشان داد که طرحواره‌های استحقاق و خویشتن داری ضعیف (حوزه محدودیت های مختل)، بی اعتمادی، محرومیت هیجانی (حوزه بریدگی و طرد) پیش بینی کننده مثبت و طرحواره شکست پیش بینی کننده منفی اختلال شخصیت ضد اجتماعی است. این یافته با تحقیقات تورس [۳۳] و یانگ و همکاران [۱۵] همسو می‌باشد. دیدگاه‌های اجتماعی- فرهنگی در مورد اختلال شخصیت ضد اجتماعی بر عوامل موجود در خانواده، محیط اولیه و تجربیات اجتماعی شدن تأکید می‌کنند که می‌توانند افراد را به سمت پرورش زندگی سایکوپات سوق دهند.

افراد مبتلا به شخصیت ضد اجتماعی اغلب به خانواده‌هایی تعلق دارند که با محرومیت هیجانی، روش‌های انضباطی خشن و بی‌ثبات مشخص می‌شوند و علاوه بر این رفتارهای والدین نیز ضد اجتماعی است. این نوع تجربیات زمینه را برای بروز اختلال شخصیت ضد اجتماعی مهیا می‌سازد.

فردی که طرحواره استحقاق دارد، معتقد است نسبت به دیگران بالاتر است و حقوق ویژه‌ای را برای خود قائل است. یکی دیگر از ابعاد محدودیت‌های مختل، خویشتن داری ضعیف است. به اعتقاد یانگ و همکاران افراد دارای این طرحواره نمی‌توانند هیجان‌ها و تکانه‌های خود را به شیوه‌ای مناسب تحمل کنند که هم در زندگی و هم در به تأخیر انداختن رضایت آنی برای دستیابی به اهداف بلند مدت آتی دچار مشکلاتی می‌شوند. شخصیت‌های ضد اجتماعی نسبت به مسایل خود اشتغال ذهنی دارند و به نیازهای دیگران هیچ حساسیتی نشان نمی‌دهند (طرحواره استحقاق). این افراد بر خلاف بزرگسالانی که یاد گرفته‌اند، رضایتمندی-های بی‌درنگ خود را به خاطر اهداف درازمدت فدا کنند، بدون توجه به پیامدهای احتمالی بر اساس تکانه‌های خود عمل می‌کنند (طرحواره خویشتن داری ضعیف). در تبیین این یافته که طرحواره شکست پیش بینی کننده منفی اختلال شخصیت ضد اجتماعی است می‌توان به این نکته اشاره کرد که افراد دارای شخصیت ضد اجتماعی به دلیل مسئولیت ناپذیری و تکانشی بودنشان شکست‌هایی را در زندگی تجربه می‌کنند ولی به دلیل خودارزیابی کاذب و مغرورانه در طرحواره شکست نمره منفی می‌آورند. از پیش‌بینی کننده‌های دیگر شخصیت ضد اجتماعی، صفت شخصیتی برون‌گرایی است. از ویژگی‌های برون‌گرایی می‌توان به فعال بودن، پر حرف بودن و جستجوی هیجان‌ها اشاره کرد. از آنجا که تحریک‌پذیری و حراف بودن از ویژگی‌های افراد ضد اجتماعی است این بخش از یافته‌ها موجه به نظر می‌رسد.

اختلال شخصیت مرزی در رابطه با طرحواره‌های ره‌اشدگی، بی اعتمادی، خویشتن داری ضعیف و شکست قابل پیش‌بینی بود. این نتایج با یافته‌های بل و سسر [۲۱]، نوردا [۲۰]، همکاران [۲۰]، جوی و جکسون [۳۴]، یانگ و همکاران [۱۵]، یانگ [۲۲]، لطفی

را در این پیش‌بینی داشت. در تبیین این یافته می‌توان ذکر کرد که جامعه‌گرایی، ترجیح دادن گروه‌های بزرگ و گردهمایی‌ها و فعال و پر حرف بودن از ویژگی‌های افرا برون‌گرا است. از آنجا که گرم، صمیمی و معاشرتی بودن (هر چند به ظاهر) از ویژگی‌های شخصیت‌های نمایشی هست [۶] این بخش از یافته‌ها موجه به نظر می‌رسد.

از بین طرحواره‌های ناسازگار، طرحواره‌های معیارهای سرسختانه، استحقاق و بی‌اعتمادی به صورت مثبت و طرحواره‌های شکست، اطاعت، ایثار، بازداری هیجانی و صفت شخصیتی موافق بودن به صورت منفی قادرند واریانس اختلال شخصیت خودشیفته را به صورت معناداری تبیین کنند. یافته مذکور همسو با پژوهش‌های احمدی [۲۳]، یانگ و همکاران [۱۵]، تورس [۳۳]، نوردا [۱۵]، هولت و هیوگام [۲۰] می‌باشد. نظریه پردازان شناختی-رفتاری معتقدند که افراد مبتلا به اختلال شخصیت خود شیفته در مورد خودشان عقاید ناسازگارانه‌ای دارند. از جمله اینکه معتقدند آدم‌های استثنائی هستند که باید متفاوت تر از آدم‌های معمولی با آن‌ها برخورد شود. طرحواره استحقاق وقتی بوجود می‌آید که کودکان با آسان‌گیری افراطی از سوی والدین مواجه شوند و به آن‌ها اجازه داده شود بدون در نظر گرفتن نیازهای دیگران هرکاری که می‌خواهند بکنند [۱۵]. باور به بی‌نقص بودن در تمام اوقات، که معمولاً به خاطر اجتناب از عیب‌جویی است از ویژگی‌های طرحواره معیارهای سرسختانه است. آسیب‌پذیری عزت نفس افراد مبتلا به اختلال شخصیت خودشیفته موجب می‌شود که آنان نسبت به آسیب ناشی از انتقاد یا شکست، خیلی حساس باشند و در نتیجه برای اجتناب از سرافکنندگی تلاش می‌کنند کارها را به نحو احسن انجام دهند (طرحواره معیارهای سرسختانه). از آنجا که طرحواره‌های ناسازگار اطاعت، ایثار، شکست و بازداری هیجانی پیش‌بینی کننده منفی اختلال شخصیت خودشیفته بودند، می‌توان گفت که چون شخصیت‌های خودشیفته بیش از حد به خودشان ارزش می‌دهند و از خود راضی، متکبر و مغرورند [۲۸] هنگام افشاگری خویشتن، در طرحواره‌های ایثار و اطاعت نمره پایینی می‌گیرند. همچنین فقدان نسبی ابراز هیجان‌ها مثبت و آسیب‌پذیری به انتقاد یا شکست از دیگر ویژگی‌های افراد خودشیفته است. اما برای مثبت جلوه دادن خویش، در پایین گزارش دادن طرحواره‌های بازداری هیجانی و شکست اغرق می‌کنند.

از طرف دیگر، صفت شخصیتی موافق بودن، به صورت منفی اختلال شخصیت خود شیفته را پیش‌بینی می‌کند. این یافته با یافته‌های کوستا و مک کری [۲۹] همخوانی دارد. آن‌ها در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند که نمره پایین در موافق بودن با حالات خودشیفتگی، ضد اجتماعی و اختلال شخصیتی پارانویید همراه است. در تبیین این نتایج می‌توان اینطور بیان کرد که یک فرد دلپذیر اساساً نوع دوست است، نسبت به دیگران همدردی کرده و مشتاق است که کمک کند و باور دارد که دیگران نیز متقابلاً

شدن به استرس و ناراحتی‌های روانشناختی‌اند [۲۸] از آنجا که بی‌ثباتی عاطفی و اشکال در کنترل خشم از مهم‌ترین ویژگی‌های افراد مرزی است، این قسمت از یافته‌ها قابل تبیین است. این پژوهش نیز مانند اغلب پژوهش‌های دیگر محدودیت‌هایی داشت که تعمیم یافته‌ها را با مشکل مواجه می‌سازد: در پژوهش حاضر، نقش عواملی چون وضعیت اقتصادی، مشکلات فردی و خانوادگی، فرهنگ و ابتلا به اختلال محور I کنترل نشده بود. بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، نقش این عوامل بررسی گردد. همچنین در این پژوهش مصاحبه‌های تشخیصی به عنوان یک روش مکمل پرسشنامه‌های خودگزارش‌دهی، در مورد دانشجویانی که مبتلا به علائم اختلال شخصیت تشخیص داده شدند، نادیده گرفته شده است. به پژوهشگران علاقه‌مند پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده از سایر ابزارهای سنجش به ویژه مصاحبه بهره گیرند.

نتیجه‌گیری

در کل نتایج مطالعه حاضر نشان داد که اغلب طرحواره‌های ناسازگار و صفات شخصیت با علائم اختلال‌های شخصیت خوشه B رابطه دارند و طرحواره‌های گرفتار، معیارهای سرسختانه، بی‌اعتمادی و صفت روان‌آزرده‌گرایی به میزان بیشتری علائم اختلال‌های شخصیت خوشه B را پیش‌بینی می‌کنند.

تشکر و قدردانی: این پژوهش برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد می‌باشد. بدین وسیله از سوی نویسنده مسئول، از استاد راهنما و مشاور محترم به پاس تمامی زحماتشان، قدردانی می‌شود. همچنین از دانشجویان دانشگاه شهید مدنی و کلیه عزیزانی که ما را در به انجام رسیدن این پژوهش یاری رساندند، صمیمانه قدردانی می‌شود.

منابع

1. Bahri L, Yousefi F. The role of personality traits in predicting students' social skills, peer relationships, and behavioral-emotional engagement. *J Behav Sci.* 2013;7(3):279-88. [Persian]
2. Atkinson R, Atkinson R, Smith E, Bem D, Nolen-Hoksema S. *Hilgard's introduction to Psychology.* Tehran: Roshd Publication; 2002. [Persian]
3. Skodol A, Clark L, Bender D, Krueger A, Morey L. Proposed changes in personality and personality disorder assessment and diagnosis for DSM-5 part I: description and rationale *J Abnorm Psychol.* 2011;2(1):4-22.
4. American Psychiatric Association (APA). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders.* 4th ed. Tehran: Okhan; 2000. [Persian]
5. Lenzenweger MF, Clarkin J. *Major theories of personality disorders: The Guilford press: New York London; 2005.*

و همکاران [۳۲] و/حمیدی [۳۳] همسو می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان چنین بیان کرد که افراد با رگه‌های اختلال شخصیت مرزی که طرحواره‌های حوزه بریدگی و طرد (رهاشدگی) بی‌ثباتی، بی‌اعتمادی/بدرفتاری، محرومیت هیجانی و نقص/شرم) را دارند، در دوران کودکی رها شده، مورد سوء استفاده قرار گرفته، فراموش یا طرد شده‌اند. در سنین بزرگسالی، اگر (به صورت ناخودآگاه) وقایع زندگی فعلی خود را مشابه تجارب آسیب‌رسان دوران کودکی شان درک کنند، طرحواره-هایشان برانگیخته می‌شوند و هیجان‌های منفی شدیدی مثل سوگ، شرم، ترس یا خشم را تجربه می‌کنند.

افراد مبتلا به اختلال شخصیت مرزی، الگویی از روابط بی‌ثبات و شدید دارند. آنان ممکن است در اوایل برقراری روابط، از جزئیات بسیار خصوصی یکدیگر مطلع گردند. با وجود این، آنان ممکن است به این نتیجه برسند که از دید دیگران، فاقد ارزش‌اند و احساس کنند که طرف مقابل‌شان به اندازه کافی به فکرشان نبوده و بخشنده و شایسته نیست. در نتیجه تغییر دادن ناگهانی عقیده خود نسبت به دیگران، روابط آن‌ها به سمت شکست سوق داده می‌شود (طرحواره شکست). یکی از دلایل شکست مکرر، بی‌اعتمادی آن‌ها به دیگران است. به ویژه جنبه‌های مثبت هر رابطه‌ای، موجب احساس ناامنی بیشتر در آن‌ها می‌شود و در این شرایط برای کسب اطمینان از واقعی بودن جنبه‌های مثبت (نظیر محبت)، دست به بدرفتاری می‌زنند (طرحواره بی‌اعتمادی/بدرفتاری)، به این امید که فرد مقابل از امتحان پیروز بیرون آید و آن‌ها را طرد نکند. اما به خاطر بی‌ثباتی رفتاری و هیجانی، تداوم بدرفتاری و فقدان مهارت‌های کافی (خویشتن‌داری ضعیف) از طرف دیگران طرد می‌شوند.

یافته‌های بعدی این تحقیق نشان داد، صفت شخصیتی روان‌آزرده‌گرایی پیش‌بینی کننده اختلال شخصیت مرزی است. این یافته با نتایج باگبی، کاستا، وایدیگر، ریدر و مارشال [۳۵] همخوان است. افراد روان‌آزرده‌گرا از نظر عاطفی غیر قابل پیش‌بینی و مستعد دچار

6. Khaplan H, Sadouk V. *Summary of Psychiatry Behavioral Sciences - Clinical Psychiatry.* Tehran: Arjmand; 1999. [Persian]
7. Goldberg LR. The development of markers for the Big-Five factor structure. *J Psychol Assess.* 1992;4(1):26-42.
8. Momeni K, Hossini H, Akbari M, Karami S. The role of personality traits and resiliency in prediction of nurses' psychological well-being. *J Behav Sci.* 2014;7(4):307-13. [Persian]
9. Rammstedt B, John OP. Measuring personality in one minute or less: A 10-item short version of the Big Five Inventory in English and German. *J Res Pers.* 2007;41(1):203-12.
10. Digman J, Inouye J. Personality structure: Further specification of the five robust factors of personality. *J Pers Soc Psychol.* 1986; 1(50):11-23.
11. Saulsman LM, Page AC. *The five-factor model*

- and personality disorder empirical literature: A meta-analytic review. *Clin Psychol Rev.* 2004;23(8):1055-85.
12. Costa PT, Widiger T. Summary and unresolved issues. In P. Costa & T. Widiger (Eds.), *Personality disorders and the five-factor model of personality.* Am Psychol Assoc. 1994:319-27.
 13. Widiger TA, Trull TJ, Clarkin JF, Sanderson C, Costa PT. A description of the DSM-IV personality disorders with the five-factor model of personality. *Am Psychol Assoc.* 2002:89-99.
 14. Reynolds SK, Clark LA. Predicting dimensions of personality disorder from domains and facets of the five-factor model. *J Pers Soc Psychol.* 2001;69:199-222.
 15. Young JE, Klosko JS, Weishaar ME. *Schema therapy: A practitioner's guide.* New York: Guilford Press; 2003.
 16. Thimm J. Mediation of early maladaptive schemas between perceptions of parental rearing style and personality disorder symptoms. *J Behav Ther Exp Psychiatr.* 2010;41(1):9-52.
 17. Hosseini F, Pakize A, Salari Z. The role of early maladaptive schemas and difficulties in emotion regulation in students' anxiety. *J Behav Sci.* 2014;7(4):297- 305. [Persian]
 18. Davidson C, Johnson N. *Abnormal psychology.* 10th Ed. New York: John Wiley; 2007.
 19. Thimm JC. personality and early maladaptive schemas: a five factor model perspective. *J Behav Ther Exper Psychiatr.* 2010;41(4):1-8.
 20. Nordahl HM, Holthe H, Haugum JA. Early Maladaptive schemas in Patient with or without personality disorder. *Clin Psychol Psycho Ther.* 2005; 12(2): 142-9.
 21. Ball S, Cecero J. Addicted patients with personality disorders: Traits schemas and presenting problems. *J Pers Dis.* 2001;15:72-83.
 22. Young JE. *Cognitive therapy for personality disorders: A schema- focused approach.* 3rd ed: Sarasota, FL: professional Resource Press; 1999.
 23. Ahmadi N. Comparison Of Early Maladaptive Schemas and and parenting styles in individuals with cluster B personality disorders and without[Dissertation]. Azarbayjan Sharghi: Shahid Madani University; 2012. [Persian]
 24. Sharifi A. (Million III) Instructions. Tehran: Psychometrics; 2006. [Persian]
 25. Craig RJ, Bivens A. Factor structure of the MCMI-III. *J Pers Assess.* 1998;70:190-6.
 26. Ahmadi F, Asqar-nejad-Farid A, Borjali M. The comparison of patients suffering from coronary thrombosis with healthy individuals concerning early maladaptive schemas and emotion-regulation strategies. *J Behav Sci.* 2014;8(1):55-63. [Persian]
 27. Yousefi R. the effectiveness And compare of a training intervention designed to increase marital satisfaction → always oriented and lifestyle driven [Dissertation]. Tehran: Beheshti University; 2000. [Persian]
 28. Fathi Ashtiani A, Dastany M. *Psychological tests: Assessing personality and mental health.* Tehran: Beast; 2009. [Persian]
 29. Mc Crea R, Costa P. A contemplated revision of NEO five factor inventory. *Pers Individ Diff.* 2004;36:96-587.
 30. Khormae F. Causal model of personality features, motivational orientation and cognitive learning styles. Shiraz: Shiraz University; 2006. [Persian]
 31. Pouryasın Z. Predicting high school teachers' job satisfaction on five factor model of personality and emotional intelligence[Dissertation]. Shiraz: Shiraz University; 2008. [Persian]
 32. Lotfi R, Donyavi V, Khosravi Z. Comparison Of Early Maladaptive Schemas Between Personality Disorder (cluster B) and Normal Subjects. *J Arm Univ Med Sci.* 2007;5(2):61-6. [Persian]
 33. Torres C. Early Maladaptive schema and cognitive distorsion in psychopathy and narcissism: Australian National University; 2002.
 34. Jovev M, Jackson H. early maladaptive schemas in personality disorder individual: *Health & medical Complete;* 2004.
 35. Bagby RM, Costa PT, Widiger TA, Ryder AG, Marshall M. DSM-IV personality disorders and the five-factor model of personality: A multi-metho examination of domain- and facet-level predictions. *J Pers.* 2005;19:307-24.